

Enligt utredningens förslag ska friskolorna omfattas av arkivlagens regler. Journalistförbundet välkomnar den ordningen och vill samtidigt

uppmärksamma de problem som funnits med arkivhanteringen hos de aktörer som omfattas av bilagan till OSL.¹ Bland annat har inspektioner visat på bristfällig arkivkompetens.² Vi förutsätter att det vid implementeringen av de förslagna reglerna görs informations- och utbildningsinsatser för att så långt det är möjligt undervika att denna typ av problem uppstår hos de fristående skolorna.

Särskilt om meddelarskydd för anställda och uppdragstagare

En viktig del av förslaget är de delar som rör meddelarskydd för anställda och uppdragstagare. En fråga som dock inte behandlas är vilket skydd den bemanningsanställda har gentemot bemanningsföretaget. I SOU 2013:79 Stärkt meddelarskydd för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet förslås att meddelarskyddet även ska gälla gentemot bemanningsföretaget.³ En liknande reglering saknas dock i detta förslag vilket är en naturlig följd av att meddelarskyddet för anställda i friskolor får samma utformning som det för anställda på myndigheter. Det innebär att den förändring av "förslaget om lag (2015:000) om rätt att meddela uppgifter för verksamma inom vissa enskilt bedrivna verksamheter" som utredningen föreslår leder till en försämring av meddelarskyddet för bemanningsanställda som jobbar på friskolor. Denna konsekvens är inte något som nämns i utredningen. Detta är dock en fråga som förtjänar mer beredning. Bemanningsanställda har idag en utsatt position på arbetsplatserna och ett extra starkt meddelarskydd för denna grupp vore därför motiverat.

Särskilt om handlingsoffentligheten

Förslaget innebär att det är huvudmannen som ansvarar enligt OSL. Eftersom friskolorna är organiserade på olika sätt innebär det att omfattningen av insynen blir beroende av hur ägarförhållandena ser ut. Den information som inte blir möjlig att få insyn i är framför allt uppgifter om skolans ekonomi. Av utredningen framgår att det skulle innebära allt för stora lagtekniska svårigheter att hitta en reglering som gör att allmänheten får insyn i alla friskolors ekonomiska redovisning. Journalistförbundet hade dock önskat att utredningen hade lagt fram ett förslag som på bästa möjliga sätt löser frågan om insyn i den ekonomiska redovisningen. Som förslaget ser ut finns det en överhängande risk att de friskolor vars ekonomiska redovisning ligger hos huvudmannen, och därmed kan begäras ut, omorganiserar sin verksamhet så att insyn inte längre är möjlig. När media granskar skolor handlar det inte sällan om frågor som i grunden rör om ekonomiska överväganden. Utan möjlighet till insyn i ekonomin kommer denna typ av granskningar att halta.

Utredningen föreslår att friskolorna inte ska omfattas av 5 § FL. Detta innebär bland annat att friskolorna inte behöver hålla öppet för att ta emot framställningar om att få ta del av allmänna handlingar två timmar varje dag vilket är kravet för myndigheter. Detta motiveras bland annat med att friskolorna har stängt under sommaren. Att friskolorna undantas ansvaret enligt 5 § FL innebär att de praktiska möjligheterna till insyn kraftigt beskärs i jämförelse med den insyn som gäller hos myndigheter. Journalistförbundet kan inte se att de argument som talar

¹ Ds 2014:34 Överlämnande av allmänna handlingar för förvaring.

² DS 2014:34 s 32.

³ SOU 2013:79 s 161.

mot en tillämpning av 5 § FL på något sätt väger tyngre än det allmännas rätt till insyn i verksamheten.

Med vänlig hälsning
SVENSKA JOURNALISTFÖRBUNDET

Jonas Nordling
Förbundsordförande